

Sygn. akt III AUa 728/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Ewa Naze SSA Jacek Zajączkowski (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 marca 2015 r. w Ł.

sprawy (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt: VI U 2550/13,

uchyla zaskarżony wyrok znosząc postępowanie w sprawie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt: III AUa 728/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. stwierdził, że I. O. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenie u płatnika składek (...) spółka z o.o. w C., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym i wypadkowemu w okresie od 1 maja 2010 r. do 31 października 2010 r. oraz na podstawie umowy o pracę w okresie od 2 listopada 2010 r. do 29 września 2011 r. ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, chorobowemu

i wypadkowemu. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że przeprowadzona w okresie od 23 stycznia 2008 r. do 29 września 2011 r. kontrola u płatnika składek wykazała, że umowy zawarte przez płatnika składek z I. D. O. (umowy zlecenia i umowa

o pracę) zawarte zostały bez zachowania formy aktu notarialnego, a co za tym idzie, jako nieważne, nie mogły stanowić tytułu do objęcia I. D. O. tytułem do ubezpieczenia społecznego.

Dnia 19 września 2013 r. odwołania od ww. decyzji wnieśli I. O. oraz spółka (...) sp. z o.o. zarzucając jej błędy w ustaleniach faktycznych, naruszenia formalne oraz nieprawidłową interpretację przepisów (1) art. 210

i art. 173 kodeksu spółek handlowych, (2) art. 83 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 38 ust. 1, art. 91 ust. 5, art. 6 ust. 1 pkt. 5, art. 8 ust. 6 pkt. 4, art. 36 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych, (3) art. 7 i 8 k.p.a. oraz (4) art. 32 Konstytucji RP domagając się jej uchylecia w całości.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o ich oddalenie, argumentując jak w treści zaskarżonej decyzji.

Zaskarżonym wyrokiem z 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt VI U 2550/13, Sąd Okręgowy w Płocku, VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, oddalił odwołanie I. O.

Orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

I. O. i L. Ż., działający jako wspólnicy zawiązali spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością działającą pod firmą (...) z siedzibą w C.. Z dniem 19 kwietnia 2007 r. spółka została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego. W skład zarządu spółki weszła I. O. oraz L. Ż..

W 2008 r. I. O. stała się jedynym wspólnikiem spółki, w związku z czym przysługiwało jej 100 % udziałów w kapitale zakładowym. Od 22 marca 2010 r. zarząd spółki stał się jednoosobowy. Funkcję prezesa jednoosobowego zarządu pełniła odwołująca. W dniu 30 września 2011 r. nastąpiła kolejna zmiana w organizacji spółki i całość udziałów w kapitale zakładowym przejął M. J., stając się jedynym wspólnikiem. I. O. pozostała na stanowisku prezesa jednoosobowego zarządu. W spółce nigdy nie powołano rady nadzorczej.

W dniu 1 maja 2010 r. odwołująca zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością umowę zlecenia na okres do dnia 31 maja 2010 r., której przedmiotem było prowadzenie przez odwołującą ogródka piwnego w C. położonego na rogu ulic (...) i J. P. II, za wynagrodzeniem 2120 zł brutto. Umowa została zawarta w zwykłej formie pisemnej. Spółka przy zawarciu umowy była reprezentowana przez A. K., pełnomocnika powołanego na podstawie uchwały jedynego wspólnika I. O.. W analogiczny sposób i formie doszło do zawarcia kolejnych, identycznych umów zlecenia pomiędzy odwołującą a spółką w okresach:

od 1 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2010 r., od 1 lipca 2010 r. do 31 lipca 2010 r., od 1 sierpnia 2010 r. do 31 sierpnia 2010 r., od 1 września 2010 r. do 30 września 2010 r., od 1 października 2010 r. do 31 października 2010 r. Umowy zostały zawarte w zwykłej formie pisemnej, spółka była reprezentowana przez pełnomocnika A. K..

W związku z zawarciem umów I. O. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowego i wypadkowego. Płatnik opłacał składki na te ubezpieczenia.

W dniu 2 listopada 2011 r. odwołująca i spółka (...) zawarły umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku prezesa zarządu w pełnym wymiarze czasu za wynagrodzeniem 5640 zł. Przy zawarciu umowy spółka była reprezentowana przez A. K., jako pełnomocnika. W związku z zawarciem umów I. O. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego.

Płatnik opłacał składki na te ubezpieczenia.

W dniu 30 września 2011 r. I. O. zawarła umowę o pracę ze spółką (...) na czas nieokreślony na stanowisku prezesa zarządu. Spółka przy zawarciu umowy o pracę była reprezentowana przez jedynego wspólnika M. J..

W świetle tak ustalonych okoliczności faktycznych Sąd Okręgowy doszedł od przekonania, że odwołanie ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie. Zasadniczym warunkiem objęcia ubezpieczeniem społecznym jest, bowiem istnienie ważnego tytułu stanowiącego podstawę tego ubezpieczenia. Sąd wskazał zaś, że odwołująca, będąc zarazem jedynym wspólnikiem i członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) nie mogła skutecznie z tą spółką zawrzeć umowy o pracę. Nieważności tej

nie dyskwalifikuje fakt, że spółka przy zawarciu umowy była reprezentowana przez pełnomocnika ustanowionego na podstawie uchwały jedynego wspólnika, jak również fakt,

że czynności wynikające z umowy o pracę faktycznie były przez odwołującą wykonywane. Sporna umowa nie spełniała, więc zasadniczych elementów konstrukcyjnych przewidzianych przepisami k.p. i z tej przyczyny była nieważna, a co za tym idzie nie mogła zatem stanowić podstawy zgłoszenia I. O. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako pracownika. Podstawy takiej nie mogły również stanowić umowy zlecenia zawarte pomiędzy spółką (...) a I. O.. Umowy te, jako zawarte bez zachowania formy aktu notarialnego dotknięte są bowiem sankcją bezwzględnej nieważności. Nieważność ta nie podlegała zaś konwalidacji, w szczególności poprzez wykonywanie przez ubezpieczoną zobowiązań wynikających umowy zlecenia i pobierania za ich wykonanie wynagrodzenia.

Z tych powodów Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ubezpieczona na podstawie nieważnych zawartych umów – o pracę i zlecenia, nie podlegała w spornych okresach czasu ubezpieczeniom społecznym. Z tej zaś przyczyny Sąd odwołanie ubezpieczonej oddalił na podstawie art. art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Orzeczenie to zaskarżyli apelacjami z 20 maja 2014 r. ubezpieczona I. O. oraz płatnik składek (...) sp. z o.o. w całości, zarzucając temu wyrokowi m.in. błędne oznaczenie strony postępowania mające wpływ na wynik postępowania, polegające na wskazaniu w wyroku, że dotyczy wyłącznie sprawy I. D. O. i jej odwołania, gdy tymczasem decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydana była w stosunku do spółki. W konsekwencji postawionych zarzutów skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uwzględnienie odwołania skarżących i uchylenie w całości spornej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 14 sierpnia 2013 r., a także o przyznanie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje I. D. O. oraz płatnika składek (...) sp. z o.o.

są o tyle uzasadnione, że niezależnie od podniesionych tam zarzutów, skutkują uchyleniem zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania przed Sądem pierwszej instancji w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Płocku z powodu jego nieważności. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. W granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

W myśl art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Jednocześnie, jak wynika z art. 477¹¹

§ 1 k.p.c., stroną w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest: 1) ubezpieczony, 2) inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, 3) organ rentowy oraz 4) zainteresowany.

Ubezpieczonym jest osoba ubiegająca się o świadczenie z ubezpieczeń społecznych lub z ubezpieczenia rodzinnego albo o emeryturę lub rentę; ubiegająca się o ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu, ubiegająca się o świadczenia w sprawach należących do właściwości ZUS oraz ubiegająca się o odszkodowanie przysługujące w razie wypadku i choroby pozostającej w związku ze służbą wojskową albo służbą w Policji lub w Służbie Więziennej (art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c.). Ubezpieczony staje się stroną postępowania wówczas, gdy jako wnioskodawca ubiega się

o świadczenie lub żąda ustalenia prawa. Jest nim ten, kto występował o wydanie decyzji,

a więc swoim wnioskiem spowodował wydanie decyzji organu rentowego. Nie jest natomiast ubezpieczonym w rozumieniu art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. (ubiegającym się o świadczenie lub ustalenie, czyli wnioskodawcą) podmiot, który nie wystąpił z wnioskiem i nie brał udziału

w postępowaniu przed organem rentowym. Podmiot taki jest jednak stroną postępowania przed sądem jako "inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja"; to jest jako osoba, wobec której organ rentowy wydał decyzję, działając bez jej wniosku (z urzędu, w wyniku kontroli uprawnień). Ubezpieczonego (wnioskodawcę, czyli osobę ubiegającą się

o świadczenie lub ustalenie) oraz "inną osobę, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja" łączy to, że podmioty te są z reguły wymienione w decyzji, jako strony postępowania przed organem ubezpieczeń społecznych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1999 r., II UKN 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 826). A więc ubezpieczony, osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja oraz zainteresowany, który został wezwany do udziału w sprawie przed organem rentowym, są stronami postępowania sądowego bez potrzeby dokonanie przez sąd jakiegokolwiek szczególnej czynności procesowej, czyli zbędne jest wydawanie wobec nich postanowienia

o wezwaniu do udziału w sprawie. Wynika to z samej treści cytowanego wyżej art. 477¹¹ § 1 k.p.c. Uniemożliwienie tym podmiotom obrony ich praw w postępowaniu sądowym (w szczególności pominięcie ich w czynnościach procesowych) oznacza nieważność postępowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 2 października 2008 r., I UK 79/08).

Spór w niniejszej sprawie zainicjowany został decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 14 sierpnia 2013 r., którą organ rentowy stwierdził, że I. O. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracy świadczonej na rzecz spółki – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. we wskazanych w treści decyzji okresach pracy w ww. spółce. Odwołania od ww. decyzji (zawarte w jednym piśmie procesowym z 19 września 2013 r.) wnieśli zarówno ubezpieczona I. O., jak również spółka – płatnik składek – G. Spółka

z ograniczoną odpowiedzialnością w C.. Dokument ten podpisała ubezpieczona I. O., która jako członek jednoosobowego zarządu (zgodnie z treścią aktualnego wypisu z Krajowego Rejestru Sądowego k. 21 – 24 akt sprawy) jest prawidłowo upoważniona do reprezentacji tej spółki. Mimo to, z akt sprawy wynika, że postępowanie przed Sądem I instancji toczyło się wyłącznie w sprawie z odwołania ubezpieczonej I. O.. Okoliczność procedowania w przedmiocie odwołania płatnika składek – reprezentowanego przez ubezpieczoną I. O., nie znalazła odzwierciedlenia

ani w zarządzeniu o wyznaczeniu terminu rozprawy z 23 grudnia 2013 r., ani w protokołach rozprawy przed Sądem Okręgowym w Płocku w dniach 7 lutego 2014 r., i 25 marca 2014 r., protokoły z ogłoszenia orzeczenia z 8 kwietnia 2014 r., ani komparycji zaskarżonego przez apelujących wyroku z 8 kwietnia 2014 r., czy też jakimkolwiek dokumencie sądowym znajdującym się w aktach niniejszej sprawy. Faktu tego nie zmienia załączone do akt sprawy pełnomocnictwo udzielone dnia 6 lutego 2014 r. radcy prawnemu D. M. przez spółkę (...) sp. z o.o. w C., reprezentowaną przez członka zarządu – I. O. (k. 26 akt sprawy). Z protokołów rozprawy nie wynika bowiem, by ustanowiony w sprawie pełnomocnik, w toku postępowania przed sądem

I instancji, brał w nim udział jako pełnomocnik płatnika składek – spółki (...).

Uwadze Sądu Okręgowego uszedł zatem fakt, że w niniejszej sprawie tożsame odwołanie wniesione zostało także przez płatnika składek – spółkę (...) sp. z o.o.,

do którego reprezentacji uprawniona była, jako prezes jednoosobowego zarządu – I. O.. Sąd nie zawiadomił spółki o żadnym z wyznaczonych terminów rozprawy, pozbawiając tym samym stronę możliwości obrony swych praw stosownie do art. 379 pkt 5 k.p.c., a co za tym idzie obarczając w całości rzeczzone postępowanie wadą nieważności.

Konieczne zatem jest, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością (w tym przypadku

w całości) i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu niniejszej sprawy Sąd Okręgowy powinien wezwać do udziału

w sprawie płatnika składek – Spółkę (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C., i następnie ponownie przy jej udziale rozpoznać wniesione odwołania

Przewodnicząca: Sędziowie: